

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียน
เจริญรัฐอุปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2
Participation Model in Developing Students' Moral Identity
Charoenrat Uppatham School Nonthaburi Primary Educational
Service Area District Office 2

รุ่งทิพย์ บุตตะจิน Rongthip Boottajeen

โรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์

Jareonrat Uppatham School

Corresponding author, e-mail: tip.ted2@gmail.com

Received June 5, 2026; Revised July 7, 2026; Accepted: September 24, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ 2) สร้างและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ 3) ประเมินและรับรองรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ 4) สร้างคู่มือการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ และ 5) ทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้เทคนิคเดลฟาย และการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 399 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 196 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ค่า IOC = 1.00 ค่าความเชื่อมั่น = 0.985 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1. องค์ประกอบรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน มี 6 องค์ประกอบหลัก 30 องค์ประกอบย่อย 165 ตัวชี้วัด 2. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน ประกอบด้วย การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม การกำหนด

วิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ การปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง กระบวนการบริหาร
สร้างสรรค์คนดี LOVELY MODEL บทบาทของบุคคลที่เป็นแกนนำ และคุณธรรมอัตลักษณ์ 3. การ
ประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วม พบว่า ทุกด้านมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์
และความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด 4. คู่มือการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม โดยรวมมีความเหมาะสม
อยู่ในระดับมากที่สุดและ 5. ผลการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกฝ่ายที่
เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; คุณธรรมอัตลักษณ์; โรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์

Abstract

The purpose of this research article is to 1) To study the components of participation in developing moral values and identity among students at Charoenrat Uppatham School. 2) To create and develop a model for participation in developing moral values and identity among students at Charoenrat Uppatham School. 3) Evaluate and certify the participatory model for developing moral values and identity among students at Charoenrat Uppatham School. 4) Create a manual for using the participatory model for developing moral values and identity among students at Charoenrat Uppatham School. and 5) pilot-test the participatory model for developing the moral identity of students at Charoenrat Uppatham School., this research is a mixed-methods study using the Delphi technique and survey research. The population consisted of 399 individuals involved in the development of the moral identity of students at Charoenrat Uppatham School during the 2024 academic year, with a sample size of 196 individuals. The tools used included interviews and questionnaires. IOC value = 1.00; Reliability value = 0.985. The statistics used included the median and interquartile range, frequency, percentage, arithmetic mean, and standard deviation. The research findings revealed that: 1. The components of the participation model in developing students' moral identity consist of 6 main components, 30 sub-components, and 165 indicators. 2. The participatory models in developing students' moral identity include: participatory management, defining methods for achieving moral identity, implementing changes to achieve goals, the LOVELY MODEL creative management process, the roles of key individuals, and moral identity. 3. An evaluation of the participatory model that all aspects were

at the highest level of appropriateness, feasibility, usefulness, and accuracy. 4. The guidelines for using participatory models are overall, highly appropriate. 5. The overall results of using the participatory model were at the highest level, with all stakeholders expressing the highest level of satisfaction.

Keywords: Participation; Moral Identity; Charoenrat Uppatham School

บทนำ

รัฐบาลไทยได้เห็นความสำคัญต่อคุณธรรมจริยธรรมเพื่อสร้างเด็กเยาวชนให้เป็นคนดี จึงกำหนดนโยบายให้แต่ละหน่วยงานเน้นเรื่อง คุณธรรมจริยธรรม ภาพที่เห็นชัดเจนและเป็นข่าวอยู่ทุกวันนี้ คือ การทุจริตคอร์รัปชัน การก่ออาชญากรรม การเสพติดและการค้ายาเสพติด ซึ่งแพร่ระบาดในกลุ่มเยาวชนไทยตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งส่งผลไปสู่คุณภาพของครอบครัวและประเทศชาติ ทั้งนี้สำหรับวิถีชีวิตของสังคมไทยนั้นคุณธรรมจริยธรรมนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับคนไทยในทุกช่วงวัย จึงควรได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่ในวัยเด็ก หรือเมื่อยังเป็นนักเรียนอยู่ ทั้งนี้เพราะในช่วงวัยเด็กนั้น สามารถจดจำ เรียนรู้ ได้อย่างรวดเร็ว แม่นยำ การปลูกฝังความคิดที่ถูกต้องจึงกระทำได้ง่าย ครูผู้ซึ่งมีภาระหน้าที่สำคัญในการอบรมสั่งสอน จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียน ต้องหาแนวคิดและวิธีการที่เหมาะสม เพื่อที่จะสามารถหล่อหลอมนักเรียนให้เป็นผู้ที่เปี่ยมไปด้วยคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการมีวิชาความรู้ และทักษะวิชาชีพ (พัชราภรณ์ ดวงขึ้น, 2563)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันนี้คนทั่วโลกต่างต้องปรับการใช้ชีวิตแบบวิถีปกติใหม่ เนื่องจากปัญหาการเกิดโรคระบาดทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ทั้งด้านปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาในการใช้ชีวิตในสังคม อาทิ ปัญหาการลักขโมย ปัญหาการโกง ปัญหาการทุจริต ปัญหาความเครียด ปัญหาด้านการศึกษา เด็กและเยาวชนต้องปรับวิธีการเรียนรู้ใหม่ เพราะระบบการศึกษาจะเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมมีการให้ความสำคัญกับกระบวนการรวมถึงความเป็นอยู่ที่ดี (Well-Being) ของนักเรียนแบบองค์รวม เกิดการพัฒนาการศึกษา โดยการรับฟังเสียงสะท้อนจากทุกระดับ ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชนร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา (พัชราภรณ์ ดวงขึ้น, 2563) แต่การนำคุณธรรมจริยธรรมมาใช้เป็นหลักเพื่อควบคุมในสถานศึกษาให้ทุกคนเป็นคนดี ปฏิบัติดี ประพฤติดี ไม่ปฏิบัติในสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัยต่อตัวเองและสังคม ช่วยให้เป็นคนมีความ پاکเพียร อดทน มีวินัย พบความสำเร็จในชีวิต ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงจะทำให้บรรลุตามเป้าหมายได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้จัดทำโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ดำเนินการขับเคลื่อน โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิเช่น แนวทางการจัดกิจกรรมโรงเรียนดีต้องมีที่ยืน เป็นกิจกรรมหนึ่ง ที่มีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณธรรมจริยธรรม ต่อยอดให้นักเรียน ครู

ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนให้มีจิตสำนึกที่ดี ปฏิบัติตนบนพื้นฐานคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน นอกจากนี้ การดำเนินงานดังกล่าวยังเป็นการสร้างนักเรียนดีให้บ้านเมือง สร้างครูดีให้ห้องเรียน สร้างผู้บริหารดีให้โรงเรียน และสร้างโรงเรียนดีให้ชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) นอกจากนี้ เพื่อเป็นการสืบสานศาสตร์พระราชา และสนองพระราชกระแสรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ และพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงจัดทำโครงการโรงเรียนคุณธรรมสพฐ. ขึ้น เพื่อมุ่งปลูกฝังให้ ผู้บริหาร ครู นักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ คือ ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, มปป.)

นับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดนโยบายให้แต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อย่างน้อย ร้อยละ 35 และปีงบประมาณ 2561 ให้โรงเรียนทุกแห่งเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 มีนโยบายในการพัฒนาสถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งเป็นโรงเรียนคุณธรรม จากการดำเนินการของสถานศึกษาบางแห่งที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรมที่ผ่านมา ยังไม่สามารถบริหารจัดการให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดได้ อันเกิดผลที่ปรากฏกับผู้เรียนไม่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง และเพื่อให้สนองต่อพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ว่า การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน คือ การมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม การมีงานทำ มีอาชีพ และการเป็นพลเมืองดี (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, มปป.) ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมดังกล่าว จึงควรนำรูปแบบการมีส่วนร่วมมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ที่จะส่งผลให้ผู้บริหาร ครูและนักเรียนเกิดคุณธรรมจริยธรรมต่อไป

โรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ได้สอดรับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน จากรายงานผลการปฏิบัติงานในรอบปีที่ผ่านมา หลังจากปฏิบัติตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม ในเรื่องของพฤติกรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นทั้งของผู้บริหาร ครู นักเรียน และสภาพแวดล้อม มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเทียบกับก่อนดำเนินโครงการ เช่น ผู้บริหารและครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน มีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจในการดำเนินโครงการ มาทำงานตรงเวลา ไม่เบียดเบียนเวลาราชการ มีจิตอาสา ประหยัดการใช้ทรัพยากรของโรงเรียน ขณะที่นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น เช่น ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการเข้าเรียนเพิ่มขึ้น ปัญหาการ

ทะเลาะเบาะแว้งของนักเรียนลดลง การเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาของนักเรียนโดยมีครูเป็นที่ปรึกษา ในด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีความสะอาด และเป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษา สีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนวิถีพุทธ มาประยุกต์ใช้ร่วมกับโรงเรียนคุณธรรม โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน ให้มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อชาติบ้านเมือง มีคุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีคุณธรรมเป้าหมายที่นำไปสู่คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ทำให้โรงเรียน เจริญรัฐอุปถัมภ์ผ่านการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานหน่วยงานภาครัฐ (Integrity & Transparency Assessment: ITA) ผู้เรียนมีการพัฒนาด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุม และแสดงออกทางอารมณ์ได้ ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด จนทำให้ได้รับการประเมินจากทีมขับเคลื่อนคุณธรรมด่วนพิเศษ (Express Moral Service: EMS) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกาศให้เป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ระดับ 4 ดาว ประจำปี 2564 เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2565 ดังนั้นทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงมีแนวคิดที่ตรงกันในการที่จะพัฒนาต่อยอดไปสู่โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 5 ดาว รวมทั้งพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน ให้มีความยั่งยืน ซึ่งภารกิจดังกล่าวมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง นักเรียน รวมทั้งชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ให้มีความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์
3. เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์
4. เพื่อสร้างคู่มือการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์
5. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน โรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ที่ประกอบด้วยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Analysis) การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (Expert Interview) การใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) และการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์

2. ประชากร คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน 3) ครูผู้สอน จำนวน 17 คน 4) ผู้ปกครองชั้นอนุบาลปีที่ 2-3 จำนวน 55 คน 5) ผู้ปกครองชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 110 คน 6) ผู้ปกครองชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 100 คน และ 7) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 107 คน รวมทั้งสิ้น 399 คน (โรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์, 2567) ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 196 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกกลุ่มตัวอย่างตามภาระหน้าที่ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และนักเรียน แล้วกำหนดจำนวนผู้ตอบคำถามแต่ละกลุ่ม โดยการคำนวณเทียบบัญญัติไตรยางค์ ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 คน 2) ครูผู้สอน จำนวน 9 คน 3) ผู้ปกครองชั้นอนุบาลปีที่ 2-3 จำนวน 27 คน 4) ผู้ปกครองชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 54 คน 5) ผู้ปกครองชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 49 คน และ 6) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 53 คน รวมทั้งสิ้น 196 คน และใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จากการจับฉลากเพื่อเลือกผู้ตอบคำถาม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม โดยแบบสัมภาษณ์ใช้ในการสัมภาษณ์โรงเรียนคุณธรรม 4 ดาว จำนวน 4 แห่ง (รวมทั้งโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) แบ่งออกเป็น 7 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2-6 เป็นความคิดเห็นเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ การปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง บทบาทของบุคคลที่เป็นแกนนำเกี่ยวกับพฤติกรรมคุณธรรมอัตลักษณ์ และตอนที่ 7 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ส่วนฉบับที่ใช้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องของโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ จะเพิ่มในเรื่องของกระบวนการบริหารสร้างสรรค์คนดี LOVELY MODEL โดยแบบสัมภาษณ์ ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน แบบสัมภาษณ์ทุกข้อมีค่า IOC = 1.00 ส่วนแบบสอบถาม มี 5 ฉบับ ฉบับ

ที่ 1 ใช้ศึกษาการสร้างและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์โรงเรียนคุณธรรม 4 ดาว โดยขั้นตอนที่ 2 ใช้เทคนิคเดลฟายในการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน 3 รอบ แบบสอบถามรอบที่ 1 นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ คือ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน แบบสอบถามรอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการนำข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยร้อยละ 80 ขึ้นไป ในรอบที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แบบสอบถามรอบที่ 3 ข้อคำถามมีลักษณะเดียวกันกับข้อคำถามในรอบที่ 2 แต่ในรอบนี้ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ มัธยฐาน (Median) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter-Quartile Range) และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนตอบจากรอบที่ 2 มาบรรจุไว้ในข้อคำถามแต่ละข้อ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 3 มาคำนวณหาค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์ เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน ในเชิงสถิติแล้วนำมาแปลผลตามหลักเกณฑ์ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและรับรองรูปแบบ ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้อง โดยผู้เชี่ยวชาญ 10 คน ขั้นตอนที่ 4 จัดทำคู่มือและขั้นตอนที่ 5 นำรูปแบบดังกล่าวไปทดลองใช้ในโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ 1 ปีการศึกษา เมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้รูปแบบ จึงนำข้อคำถามเดลฟายรอบที่ 3 มาสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับที่ 2 เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยตอนที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ถามรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน ตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert's Five Rating Scale) (Likert, 1961) ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ส่วนแบบสอบถามฉบับที่ 3, 4 และ 5 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ก่อนนำไปใช้ทุกฉบับได้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน (ชุดเดิม) เพื่อประเมินหาความเที่ยงตรงรายข้อ (สมนึก ภัททิยธนี, 2562) ซึ่งได้ค่า IOC ทุกฉบับ = 1.00 ทุกข้อ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Tryout) กับบุคคลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ในโรงเรียนคุณธรรมที่มีบริบทใกล้เคียงกับโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ 3 โรงเรียน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient: α -coefficient) พบว่า ฉบับที่ 2 แบบสอบถามผลการดำเนินงานตามรูปแบบมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.985 ฉบับที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.915 ฉบับที่ 4 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.901 และฉบับที่ 5 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.943 จากนั้นนำไปใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ ค่าความถี่ (frequency: f) และค่าร้อยละ (percentage: %) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean: $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์

สังเคราะห์ข้อมูล (Documentary Analysis) และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (Expert Interview) แล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า องค์ประกอบรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน โรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก 30 องค์ประกอบย่อย

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียน เจริญรัฐอุปถัมภ์ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มี 5 องค์ประกอบย่อย 25 ตัวชี้วัด 2) การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ มี 5 องค์ประกอบย่อย 25 ตัวชี้วัด 3) การปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย การเปลี่ยนแปลง มี 6 องค์ประกอบย่อย 40 ตัวชี้วัด 4) กระบวนการบริหารสร้างสรรค์คนดี LOVELY MODEL มี 6 องค์ประกอบย่อย 30 ตัวชี้วัด 5) บทบาทของบุคคลที่เป็นแกนนำ มี 3 องค์ประกอบย่อย 15 ตัวชี้วัด และ 6) คุณธรรมอัตลักษณ์ มี 5 องค์ประกอบย่อย 30 ตัวชี้วัด

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ พบว่า ทุกด้านมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความ ถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด

4. วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่า คู่มือการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 1

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความชัดเจนของหลักการ	4.40	0.52	มาก
2. ความชัดเจนของวัตถุประสงค์	4.60	0.52	มากที่สุด
3. ความชัดเจนขององค์ประกอบของรูปแบบ	4.80	0.42	มากที่สุด
4. ความชัดเจนของแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบ	4.60	0.32	มากที่สุด
5. ความเหมาะสมของการวัดและประเมินผลรูปแบบ	4.90	0.32	มากที่สุด
6. ความเหมาะสมของเงื่อนไขความสำเร็จ	4.40	0.52	มาก
7. ความสมบูรณ์และความทันสมัยของเนื้อหาที่นำเสนอในคู่มือการใช้รูปแบบ	4.70	0.48	มากที่สุด
8. ความถูกต้องของเนื้อหาที่นำเสนอในคู่มือการใช้รูปแบบ	4.60	0.52	มากที่สุด
9. ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้	4.70	0.48	มากที่สุด

10. ความเหมาะสมของการจัดรูปแบบการพิมพ์	4.60	0.32	มากที่สุด
โดยรวม	4.63	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า คู่มือในการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือความเหมาะสมของการวัดและประเมินผลรูปแบบ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความชัดเจนของหลักการ และความเหมาะสมของเงื่อนไขความสำเร็จ

5. วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 พบว่า ผลการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน โรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม อัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม	4.53	0.62	มากที่สุด
2. การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์	4.61	0.60	มากที่สุด
3. การปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง	4.59	0.64	มากที่สุด
4. กระบวนการบริหารสร้างสรรค์คนดี LOVELY MODEL	4.60	0.49	มากที่สุด
5. บทบาทของบุคคลที่เป็นแกนนำ	4.62	0.51	มากที่สุด
6. คุณธรรมอัตลักษณ์	4.72	0.53	มากที่สุด
รวม	4.61	0.57	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คุณธรรมอัตลักษณ์ บทบาทของบุคคลที่เป็นแกนนำ การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ กระบวนการบริหารสร้างสรรค์คนดี LOVELY MODEL การปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย การเปลี่ยนแปลง และการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า องค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 มี 6 องค์ประกอบหลัก 30 องค์ประกอบย่อย เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้องค์ประกอบทั้งหมด เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่

เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งองค์ประกอบหลักของรูปแบบ นับได้ว่ามีความสอดคล้องกับกฎหมายที่ใช้กับการศึกษาของชาติ และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในหลายๆ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ เป็นระบบที่เชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ได้คำตอบชัดเจนตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดที่ได้รับการพิสูจน์ทดสอบจนเป็นที่ยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้แบบแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้นๆ ทำให้มองเห็นเป็นรูปธรรมจากการใช้ข้อมูลอย่างมีเหตุผลมาประกอบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของธีระ ชันบุตร เรื่องกลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผลโรงเรียนบ้านปากน้ำ (เผด็จจินนาทสงเคราะห์) อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ได้พบว่า องค์ประกอบของการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผล มี 5 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน 2) การบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียน 3) การจัดการเรียนการสอนของครู 4) การเรียนรู้และคุณภาพนักเรียน และ 5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน (ธีระ ชันบุตร, 2562)

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก 30 องค์ประกอบย่อย และมี 165 ตัวบ่งชี้ ซึ่งองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ทุกข้อมีความเหมาะสม ค่าความสอดคล้องในระดับมากที่สุด เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย มีประเด็นอภิปรายแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ เป็นการร่วมรับประโยชน์ ต่างๆ ที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและชุมชน ถือเป็นแรงผลักดันที่จะทำให้เกิดการขับเคลื่อนในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน จึงได้ทำการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่เป็นผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบจากการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน สำหรับการมีส่วนร่วมด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ที่อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแนวทางกระบวนการในการค้นหาคุณธรรมอัตลักษณ์จากสิ่งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนทั้งพฤติกรรมด้านลบและด้านบวก โดยคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกที่ประกอบด้วยผู้บริหาร ครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ เมื่อแจ้งคุณธรรมอัตลักษณ์ดังกล่าวให้ผู้ปกครองรับทราบ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นมอบหน้าที่ในการตัดสินใจให้กับทางโรงเรียน โดยผู้ปกครองให้การสนับสนุนเต็มที่ มีความสอดคล้องกับวาลูมและยิทตัน ได้เสนอแนวทางในการที่กำหนดว่า เมื่อไรการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และควรจะมีส่วนร่วมมากน้อยอย่างไรในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนี้ควรจะขึ้นกับธรรมชาติของปัญหา และสถานการณ์ในการกำหนดรูปแบบและปริมาณของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น (Vroom & Yetton, 1973) และสอดคล้องกับงานวิจัยของอำภา สมันพิช ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารกับความยึดมั่นผูกพันกับ

องค์การของครูในสถาบันการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และน้อยที่สุด คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (อำภา สมันพิช, 2561)

องค์ประกอบที่ 2 การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการสร้างแกนนำ อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดทำโครงการคุณธรรม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ ได้นำแนวทางมาจากมูลนิธิยุวสถิรคุณ และจากการสัมภาษณ์โรงเรียนคุณธรรมที่ผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนคุณธรรม ระดับ 4 ดาว มาเป็นแนวทางในองค์ประกอบที่ 2 คือ การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ ผู้บริหารโรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับการคัดเลือกแกนนำ สอดคล้องกับการวิจัยของสุมาลี ผาสุก ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนบ้านตรอกสะเดา.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยคริสเตียน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากระบวนการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนบ้านตรอกสะเดา มี 6 องค์ประกอบสำคัญ คือ การสร้างผู้นำ การทำทีมงาน การประสานกิจกรรม การนำพลังขับเคลื่อน การเตือนด้วยรัก และการประจักษ์การนิเทศ (สุมาลี ผาสุก, 2564)

องค์ประกอบที่ 3 การปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง ผลการวิจัยพบว่า ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ ด้านกำหนดการติดตามนิเทศงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานจะช่วยให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้น โรงเรียนต้องทำการประเมินผล เพื่อให้ทราบผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนไปในทิศทางที่ดีขึ้นหรือไม่ โดยน้อมนำพระราชกระแสรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ว่า “ครูรักเด็ก เด็กรักครู” “ให้นักเรียนมีน้ำใจช่วยเหลือกัน” “นักเรียนมีความสามัคคีต่อกัน” ตามคู่มือที่ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติจิตสภาวะแวดล้อมทางกายภาพภายในโรงเรียน ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อให้ครูทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข และโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวและชุมชน จากนั้นสร้างความตระหนักให้ครูผู้สอน เห็นความสำคัญของการบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้นอกจากการสอนเนื้อหาสาระวิชาแล้ว ครูผู้สอนทุกคนต้องอบรมสร้างนิสัยให้นักเรียนเป็นคนดีควบคู่กันไปด้วยเสมอ การเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งกันและกัน จึงเป็นอีกวิธีการที่ช่วยให้บรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน การสร้างแรงจูงใจและการสร้างแรงกระตุ้น มีมิตรภาพที่ดีต่อกัน ความเป็นธรรมเท่าเทียมกัน มีการติดตามนิเทศภายใน ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน ติดตามเป็นกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560) ซึ่งมีความสอดคล้องกับทิพย์ หาสาส์ศรี ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการศึกษา พบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ด้านกิจกรรมของโรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และด้าน

การกำหนดระเบียบปฏิบัติและควบคุมการปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณธรรม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ทิพย์ หาสาสน์ศรี, 2553)

องค์ประกอบที่ 4 การบริหารสร้างสรรค์คนดี LOVELY MODEL ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลงานเชิงประจักษ์ อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเพราะว่า การผลิตนวัตกรรม การบริหารสร้างสรรค์คนดี LOVELY MODEL ผู้บริหาร ครู ต้องศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีและผลงานการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาผสมผสานกับประสบการณ์ของตนเองเพื่อผลิตนวัตกรรม สร้างสรรค์คนดีให้เหมาะสมกับโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาจนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และมีเจตคติที่ดีในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ สอดรับกับนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี ที่เป็น 1 ใน 4 กิจกรรมของโครงการหลักสร้างคนดีให้บ้านเมือง ตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นกิจกรรมที่จัดทำขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ใช้เป็นแนวทางในการผลิตนวัตกรรมของผู้บริหารและครู เพื่อใช้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ตามที่สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาได้กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโครงการ 1 ใน 10 เรื่องนั้น ก็คือ แนวทางการผลิตนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี นั่นเอง

องค์ประกอบที่ 5 บทบาทของบุคคลที่เป็นแกนนำ ผลการวิจัยพบว่า ด้านครูแกนนำ อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ ด้านผู้บริหารต้นแบบ และด้านนักเรียนแกนนำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูแกนนำเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ และในการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ผู้บริหารโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับการคัดเลือกแกนนำ เมื่อแกนนำได้รับการอบรมเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมแล้ว จึงสามารถทำหน้าที่แกนนำได้เป็นอย่างดี โดยแกนนำจะเป็นทั้งครูวิทยากรของโรงเรียน เพื่อจัดอบรมเพื่อนครู และนักเรียนแกนนำ และเป็นที่ทีมงานของโรงเรียนที่ช่วยให้การดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมสำเร็จตามเป้าประสงค์ของโรงเรียนได้ เป็นไปตามที่พิรุทธิ์ สีตาบุตรกล่าวไว้ว่า ทั้งผู้บริหาร ครู ต้องมีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม ได้รับเชิญไปเป็นวิทยากรด้านคุณธรรม ผ่านการประเมินที่เกี่ยวข้องกับด้านคุณธรรม มีผลงานทางวิชาการ นวัตกรรม หรือผลงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านคุณธรรม และเป็นผู้นำกิจกรรมด้านคุณธรรมในระดับต่างๆ มีการเผยแพร่โครงงานคุณธรรมสู่สาธารณชนในรูปแบบต่างๆ จนสามารถทำให้ได้รับการยอมรับจากสถานศึกษาต่างๆ มาศึกษาดูงาน และเป็นแบบอย่างให้กับโรงเรียนอื่นได้ รวมถึงมีการเผยแพร่สู่สาธารณชนในรูปแบบต่างๆ (พิรุทธิ์ สีตาบุตร, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของสายันต์ โพธิ์ทอง เรื่องอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ผลการวิจัยในองค์ประกอบด้านครูเป็นแบบอย่างที่ดี ประกอบด้วย 9 ตัวแปร คือ 1) ครูสามารถเป็นวิทยากรคุณธรรม 2) ครูมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 3) ครูเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมได้รับการยกยเชิดชู

เกียรติ 4) ครูพูดจาสุภาพ 5) ครูมีจรรยาบรรณวิชาชีพครู 6) ครูไม่สร้างความแตกแยกให้หมู่คณะ 7) ครูช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน 8) ครูไม่แสวงหาประโยชน์จากนักเรียนและโรงเรียนและ 9) ครูเสียสละเพื่อส่วนรวม (สายันต์ โพธิ์ทอง, 2563)

องค์ประกอบที่ 6 คุณธรรมอัตลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความกตัญญู รองลงมา คือ ด้านความพอเพียง ด้านมีจิตอาสา ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความมีวินัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์นำการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน จนประสบผลสำเร็จ โดยพิจารณาจากการที่ผู้บริหารเจริญรัฐอุปถัมภ์ครู และนักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกเป็นไปตามคุณธรรมเป้าหมายและบรรลุนคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน คือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความรับผิดชอบ ด้านความพอเพียง ด้านความกตัญญู และด้านจิตอาสา โดยนำทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มาร่วมกันกำหนดวิธีการบรรลุนคุณธรรมอัตลักษณ์ นำมาสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง บนวิถีการบริหารสร้างสรรค์คนดี LOVELY MODEL โดยให้ความสำคัญในบทบาทของบุคคลที่เป็นแกนนำ ส่งผลให้การดำเนินการประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การประเมินและรับรองรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ โดยรวม มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีความเป็นประโยชน์ และมีความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ อย่างเป็นระบบตามหลักการสร้างและพัฒนารูปแบบ โดยผ่านกระบวนการ วิธีการและเทคนิคที่เป็นระบบและต่อเนื่อง

4. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่า ผลการสร้างคู่มือการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้ องค์ประกอบและเนื้อหาส่วนใหญ่ในคู่มือได้ผ่านการพัฒนาจากเสนอและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแล้ว จึงส่งผลให้เนื้อหาและภาษาที่ใช้ในคู่มือมีความสมบูรณ์ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ตามองค์ประกอบของคู่มือทุกองค์ประกอบ แสดงให้เห็นว่าคู่มือที่ผู้วิจัยจัดสร้างขึ้น มีคุณภาพที่สามารถนำไปประกอบการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของศรวัส ศรี เรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสมของคู่มืออยู่ในระดับมากที่สุด (ศรวัส ศรี, 2561)

5. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 5 พบว่าการศึกษาผลการดำเนินงานตามรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่า โดยรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 6 องค์ประกอบ สูงกว่าสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงผลสำเร็จของการนำรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ไปใช้ ทำให้การบริหารจัดการมีการพัฒนาที่ดีขึ้น ทั้งในด้านการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม การกำหนดวิธีการบรรลุนิยามคุณธรรมอัตลักษณ์การปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง การบริหารสร้างสรรค์คนดี LOVELY MODEL บทบาทของบุคคลที่เป็นแกนนำ และคุณธรรมอัตลักษณ์ทั้ง 5 ด้านของนักเรียน (โรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์, 2564) โดยสอดคล้องกับปัญญเดช พันธุ์วัฒน์ ศึกษาวิจัย เรื่องการติดตามประเมินผล และสังเคราะห์ องค์ความรู้โครงการโรงเรียนคุณธรรม ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ในด้านผลผลิตนั้น ผู้บริหาร ครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา ได้นำองค์ความรู้ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสู่การปฏิบัติ และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกในชีวิตประจำวัน มีทักษะชีวิตที่ดีในสังคม และถ่ายทอด เผยแพร่องค์ความรู้ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่อยอดโครงการ และขยายผลสู่โรงเรียนอื่น โดยมีองค์ความรู้ “คุณธรรมอัตลักษณ์” และแนวทางในการปฏิบัติ “โตไปไม่โกง” ที่ได้จากการถอด องค์ความรู้ของโครงการ (ปัญญเดช พันธุ์วัฒน์, 2560)

จากแนวคิดและงานวิจัยของนักการศึกษาที่กล่าวมา มีความสอดคล้องกับรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ ทั้งนี้เพราะมีข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่ยืนยันและแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จจนเกิดผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นในทุกๆ ด้านของผู้เรียน จึงทำให้มีความเหมาะสมกับรางวัลต้นแบบของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 4 ดาว และได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณ เป็นสถานศึกษาดีเด่นที่มีความโดดเด่นในการขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม อย่างต่อเนื่อง ได้รับการยกย่อง เป็น “ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.” ที่สถานศึกษาต่างๆ สามารถเข้ามาศึกษาดูงาน หรือนำรูปแบบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนมีลักษณะเป็นห่วงลูกโซ่ที่เกี่ยวเนื่องกันทุกองค์ประกอบ องค์การใดที่นำการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการบริหาร การเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมประเมิน ร่วมภาคภูมิใจ องค์การนั้นจะมีการพัฒนา และก้าวหน้ากว่าองค์กรอื่น ผลของความสำเร็วจึงจะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจของสมาชิกในทีม เกิดความรัก ความสามัคคี ความผูกพันของผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ได้ร่วมกัน

ปฏิบัติ นำมาสู่การร่วมมือร่วมใจในการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ มุ่งสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงคุณธรรมอัตลักษณ์ในตัวของผู้เรียน โดยนำการบริหารสร้างสรรค์คนดี LOVELY MODEL นำมาประยุกต์ใช้อย่างลงตัว ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจในบทบาทของตน เพื่อร่วมมือกันพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน ดังภาพองค์ความรู้ใหม่ที่ได้นำเสนอเป็นโมเดลในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน

บทสรุป

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์ จะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้นั้น ผู้บริหารต้องนำแนวทางในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมาเป็นตัวนำทางในการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมมือร่วมใจกันหาแนวทางการปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดขึ้น คือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น มาบูรณาการร่วมกับการบริหารสร้างสรรค์ คนดี LOVELY MODEL ตามบริบทของโรงเรียนที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้บริหารเป็นต้นแบบหรือแบบอย่างที่ดีในการสนับสนุนการทำงานของครูแกนนำและนักเรียนแกนนำในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนในทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นสิ่งสำคัญมากในการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม และการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน ฉะนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเลือกใช้กลยุทธ์ในการสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนให้มีความต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และต้องมีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนนั้นๆ

1.2 คุณธรรมอัตลักษณ์เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเน้นให้ครูมีความตระหนักในการปลูกฝังคุณธรรม อัตลักษณ์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนควบคู่กับการให้ความรู้ทางด้านวิชาการ

1.3 การดำเนินงานผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาครูและนักเรียนให้เป็นแกนนำที่มีความรู้ความสามารถ มีความเป็นผู้นำ จึงจะทำให้การพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนประสบผลสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมเพื่อคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โดยควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทุกองค์ประกอบ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ 1) กลยุทธ์ในการสร้างแรงจูงใจบุคลากรในสถานศึกษาที่ผู้บริหารโรงเรียนนำมาใช้มีอะไรบ้าง เพื่อได้องค์ความรู้ให้นำไปปรับใช้ได้กับสถานศึกษาอื่นๆ 2) ควรมีวิธีการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ปกครอง และผู้นำในชุมชนที่ส่งผลให้งานพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน มีความต่อเนื่องและยั่งยืน และ 3) ควรมีศึกษารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน ในระดับการศึกษาอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

เอกสารอ้างอิง

- ทิพย์ หาสน์ศรี. (2553). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง*. กรุงเทพฯ: โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธีระ ชันบุตร. (2562). กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผลโรงเรียนบ้านปากน้ำ (เขตฉะเชิงเทรา) อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(1): 955-956.
- ปัญญาเดช พันธุ์วัฒน์. (2560). การติดตามประเมินผล และสังเคราะห์องค์ความรู้โครงการโรงเรียนคุณธรรม ในสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน*, 10(1): 119-165.

- พัชรภรณ์ ดวงชื่น. (2563). การบริหารจัดการศึกษาับความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19. *วารสาร ศิลปะการจัดการ*, 4(3): 783-795.
- พิรุทธิ์ สีตาบุตร. (2563). *คู่มือการนิเทศโดยใช้แนวทางการใช้กระบวนการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อ ส่งเสริม การดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.* ลำพูน: สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง.
- โรงเรียนเจริญรัฐอุปถัมภ์. (2563). *รายงานผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.* ระดับ 3 ดาว. เอกสารอัดสำเนา.
- _____. (2564). *รายงานผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.* ระดับ 4 ดาว. เอกสารอัดสำเนา.
- _____. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2567.* เอกสารอัดสำเนา.
- ศรวัส ศิริ. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1. *ปริญาดุขฎิบัณตติต สาขาวิชาบริหารการการศึกษา.* บัณตติตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2560). *กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมทำอย่างไรให้ ประสบความสำเร็จ.* กรุงเทพฯ: บริษัท สหมิตรพรินติงแอนด์พับลิชชิงจำกัด.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2562). *การวัดผลการศึกษา.* ภาพสินธุ์: โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์.
- สายันต์ โพธิ์ทอง. (2563). *อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม. ปริญาดุขฎิบัณตติต สาขาวิชาการบริหาร การการศึกษา.* บัณตติตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (มปป.). *การผลิตนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี.* เอกสารอัด สำเนา.
- _____. (มปป.). *โรงเรียนคุณธรรมสพฐ. โครงการพัฒนาจริยคุณ.* เอกสารอัดสำเนา.
- สุมาลี ผาสุก. (2564). *การพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนบ้าน ตรอกสะเดา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณตติต สาขาวิชาการบริหารการการศึกษา. มหาวิทยาลัยคริสเตียน.*
- อำภา สมันพิช. (2561). *การมีส่วนร่วมในการบริหารกับความยึดมั่นผูกพันกับองค์กรของครูใน สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณตติต สาขาวิชา ภาวะผู้นำและนวัตกรรมการบริหารการการศึกษา. บัณตติตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.*

- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 608-609.
- Likert, R. (1961). *New Pattern of Management*. New York: McGraw-Hill.
- Vroom, V. H., & P. W. Yetton. (1973). *Leadership and Decision Making*. Pittsburgh: University of Pittsburgh.

